

معمای مبهم احیای برجام

پایگاه خبری Insider Voice در گزارشی به مساله احیای برجام همزمان با روی کار آمدن دولت جدید ایران پرداخته و به طور خاص با توجه به درگیری‌های کنونی دولت آمریکا مخصوصاً در عرصه سیاست داخلی این کشور، مسیر احیای توافق مذکور را چالشی و با مشکلات عدیده‌ای همراه دانسته است.

به گزارش سایت خبری پرسون، تهران تاکید دارد که به دنبال لغو تحریم‌ها علیه خود است و واشنگتن نیز می‌گوید که مهار و کنترل برنامه هسته‌ای ایران، یکی از اولویت‌های اساسی و مهم دولت فعلی آمریکا به ریاست جمهوری جو بایدن است. هر دو کشور نیز قویاً تاکید می‌کنند که نسبت به احیای توافق برجام کاملاً علاقه‌مند هستند. با این همه، شش دور مذاکرات هسته‌ای در وین نتوانسته نتیجه ملموسی را در چهارچوب احیای برجام از خود برجا بگذارد.

در این راستا، عده‌ای ناظران و تحلیلگران غربی بر این باورند که انتخاب ابراهیم رئیسی به عنوان رئیس جمهور جدید ایران، تا حدی می‌تواند به پیچیده‌تر شدن معادله هسته‌ای ایران بینجامد. مذاکرات هسته‌ای میان ایران غرب از ماه ژوئن که روند انتقال قدرت در ایران در حال انجام بوده متوقف شده است. هفته گذشته، مجلس شورای اسلامی ایران به اکثریت اعضای کابینه دولت ابراهیم رئیسی رای اعتماد داد با این حال هنوز طرحی مشخص جهت از سرگیری مذاکرات هسته‌ای میان ایران و غرب ارائه نشده است.

با توجه به قدرت گیری ابراهیم رئیسی و تیم همفکر او در ایران که رویکردهای سخت گیرانه‌ای را نسبت به تعامل با غرب دارند و در عین حال، مواجهه جو بایدن رئیس جمهور آمریکا با بحران‌های عدیده داخلی (و به طور خاص در برهه کنونی، انتقادات گسترده از آن‌ها به دلیل عملکرد ضعیفشان در افغانستان)، عده زیادی از تحلیلگران بر این باورند که احیای توافق برجام می‌تواند ماموریتی کاملاً سخت و مشکل باشد.

برخی تحلیلگران غربی معتقدند که دولت ابراهیم رئیسی که عمدتاً گرایش به توسعه روابط با شرق و مخصوصاً چین و روسیه دارد، چندان به انجام مذاکره با آمریکا و غرب در مورد پرونده هسته‌ای خود علاقه‌ای ندارد و برای این مساله عجله‌ای هم ندارد. درست بر همین اساس است که این تحلیلگران معتقدند که بازگشت ایران به میز مذاکرات هسته‌ای با غرب، چندان محتمل و قریب الوقوع نیست.

البته که در این زمینه، باید به بی میلی و انفعال دولت بایدن در احیای توافق برجام نیز اشاره کنیم. حداقل تاکنون جو بایدن و تیم امنیت ملی و سیاست خارجی او بر خلاف تمامی وعده‌های خود که مایل به احیای توافق برجام هستند، چندان آمادگی جهت انجام سرمایه گذاری سیاسی لازم برای احیای برجام را از خود نشان نداده اند.

ایران و تاکید بر ضرورت لغو کلیه تحریم‌ها علیه این کشور

جو بایدن به عنوان کاندیدای انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۲۰ آمریکا، تاکید داشت که مایل است بار دیگر آمریکا را به توافق برجام بازگرداند و تحریم‌های هسته‌ای علیه ایران را لغو کند، اما ایران نیز بایستی بلافاصله محدودیت‌ها بر برنامه هسته‌ای خود را بپذیرد.

دولت بایدن تاکید داشته که به دنبال انعقاد یک توافق "گسترده تر" و "قوی تر" با ایران است که در قالب آن راه برای انجام مذاکرات بیشتر با ایران در مورد قدرت منطقه‌ای و موشکی این کشور نیز هموار شود.

پنجشنبه گذشته حسین امیر عبداللہیان وزیر خارجه جدید ایران تاکید کرد که تهران به صورت اصولی با ازسرگیری گفتگوهای وین موافقت دارد. امیر عبداللہیان همچنین در جریان گفتگوی اخیر خود با همتای آلمانی‌اش هایکو ماس گفته است: "مذاکرات اتمی با غرب بایستی به رفع کلیه تحریم‌ها علیه ایران و احقاق حقوق ملت ایران ختم شود".

رویه‌های امیرعبداللہیان همچنین حاکی از این هستند که تهران بیش از آنکه به دنبال ترمیم روابط خود با غرب باشد سعی دارد تا روابطش با همسایگان خود را بهبود بخشد. در این رابطه حتی وزارت خارجه ایران در بیانیه‌ای اعلام کرد که بحران‌های منطقه‌ای در خاورمیانه تا حد زیادی نتیجه مداخله گری قدرت‌های غربی هستند. از این رو، تهران بیش از هم توسعه و بهبود روابط با کشورهای همسایه اش را در اولویت قرار داده است. از طرفی دولت جدید ایران به وضوح این نکته را روشن ساخته که دیپلماسی دراین دولت صرفاً محدود به مساله برجام و نوع تعامل با غرب نخواهد بود. امری که حامل پیام‌هایی روشن برای کشورهای غربی است.

با این حال در این نقطه باید این سوال را مطرح کرد که آیا پیوندهای منطقه‌ای ایران مخصوصاً با کشورهای عربی و کشورهای نظیر چین و روسیه، مساله لغو تحریم‌های هسته‌ای علیه تهران را به اولویتی با درجه اهمیت کمتر برای این کشور تبدیل می‌کند؟

در این چهارچوب عده‌ای از تحلیلگران مسائل ایران بر ایران باورند که طیف جدیدی که اکنون در ایران قدرت گرفته اند (همزمان با روی کار آمدن ابراهیم

رئ‌یسی به عنوان رئیس جمهور جدید ایران)، بیش از هر چیزی به اقتصاد مقاومتی و در پیش گرفتن رویه‌های مقاومتی در برابر غرب اعتقاد دارند. در این چهارچوب این طیف بیش از همه به تکیه بر توانمندی‌های داخلی ایران و همچنین تجارت منطقه‌ای اعتقاد دارند. مساله‌ای که شاید اقتصاد ایران را چندان به سمت رشد هدایت نکند با این حال می‌تواند نیازهای آن را تامین کرده و بقای آن را تضمین نماید.

در این راستا، آمارهای بانک جهانی نشان می‌دهند که تولید ناخالص داخلی ایران بار دیگر مثبت شده است. این دستاورد علی رغم وجود تحریم‌ها علیه تهران و همچنین بحران شیوع ویروس کرونا در این کشور حاصل شده است. در این چهارچوب، برخی از ایرانی‌ها به این نتیجه رسیده اند که اساسا در مورد اثر تحریم‌ها بر ایران مبالغه شده و این کشور حتی با وجود تحریم‌ها علیه خود هم می‌تواند مسیر رشد و توسعه را در پیش گیرد. از این رو، مساله تعامل با غرب جهت لغو تحریم‌ها علیه این کشور عملا از اولویت کمتری برای ایرانی‌ها برخوردار شده است.

شکست تلاش‌ها جهت احیای برجام و احتمال اوج گیری تنش‌ها میان تهران-واشنگتن

برخی ناظران و تحلیلگران هشدار می‌دهند که در صورت شکست تلاش‌ها جهت احیای برجام، احتمال اوج گیری تنش‌ها میان تهران و واشنگتن بسیار زیاد است. در این رابطه به طور خاص به این مساله اشاره می‌شود که اگر دولت جدید ایران با رویکردی حداکثری در مذاکرات حاضر شود و دولت آمریکا هم حاضر به همراهی در این راستا نباشد، به احتمال فراوان روند متقابل تشدید تنش‌ها میان دو طرف بار دیگر اوج خواهد گرفت.

در این راستا احتمال دارد که ایران بار دیگر سطح غنی سازی اورانیوم خود را افزایش دهد و در جبهه مقابل آمریکا نیز با حمایت اتحادیه اروپا بر شدت تحریم‌های خود علیه تهران بیفزاید. یکچنین چرخه‌ای حتی می‌تواند دو طرف را به آستانه جنگ و درگیری نظامی برساند.

در این چهارچوب، برخی تحلیلگران دولت بایدن را سرزنش می‌کنند، زیرا معتقدند این دولت علی رغم لفاظی‌های خود مبنی بر علاقه اش جهت احیای برجام همچنان راه و روش دولت سابق آمریکا به ریاست جمهوری دونالد ترامپ را در پیش گرفته و عملا "کارزار فشار حداکثری" علیه تهران را در قالبی جدید دنبال می‌کند.

امری که عملا با واکنش دولت جدید ایران رو به رو خواهد شد و احتمال دستیابی به یک توافق میان دو طرف را تا حد زیادی کاهش می‌دهد و در نقطه مقابل، احتمال تشدید تنش‌ها میان دو طرف را به شدت افزایش می‌دهد».

منبع: فرارو